

Превод от английски език

ДЕКЛАРАЦИЯ ОТ ИСТАНБУЛ
СРЕЩУ ТРАФИКА НА ОРГАНИ И ТРАНСПЛАНТАЦИОННИЯ ТУРИЗЪМ

(Издание 2018 г.)

Предисловие

Трансплантацията на органи, един от най-големите успехи на медицината от ХХ век, е удължила и подобрила живота на стотици хиляди пациенти по цял свят. Безбройните прояви на щедрост от страна на донори на органи и техните семейства, както и многото важни научни и клинични постижения на посветени специалисти в областта на здравеопазването превърнаха трансплантацията не просто в животоспасяваща терапия, но и в символ на човешката солидарност. Тези постижения обаче бяха опетнени от многобройни случаи на трафик на органи, трафик на хора с цел отнемане на органи и пациенти, пътуващи в чужбина с цел купуване на органи от бедни и уязвими лица. Изчислено бе, че през 2007 г. до 10% от трансплантациите в световен мащаб са били свързани с такива практики [1].

За да потърсят решение на неотложните и нарастващи проблеми, породени от тези неетични дейности, Дружеството по трансплантациите (TTS) и Международното дружество по нефрология (ISN) свикаха среща на върха в Истанбул през април 2008 г. 151 участници - представители на научни и медицински структури, официални правителствени лица, социолози и специалисти по етика - постигнаха консенсус по отношение на декларацията от Истанбул [2], която впоследствие беше одобрена от над 135 национални и международни медицински дружества и правителствени органи, участващи в трансплантацията на органи.

Декларацията от Истанбул изразява решимостта на специалистите в областта на донорството и трансплантацията, както и на колегите им в свързаните с това сфери, ползите от трансплантацията да бъдат максимално оползотворявани и споделяни равностойно с нуждаещите се, без да се разчита на неетични и експлоататорски практики, навредили на много бедни и безсилни хора по света. Тя цели да предостави етично ръководство за професионалистите и създателите на политики, споделящи тази цел. Декларацията допълва усилията на професионални дружества, национални здравни органи и междуправителствени организации като Световната здравна организация [3], Организацията на обединените нации [4,5] и Съвета на Европа [6-8] в подкрепа на разработване на етични програми за донорство и трансплантация на органи и за предотвратяване трафика на органи и трансплантационния туризъм. Тези усилия допринесоха за значителния напредък, постигнат в страните по цял свят от 2008 г. насам.

През 2010 г. TTS и ISN съставиха Декларация на Истанбулската попечителска група (DICG) за разпространение на декларацията и реагиране на новите предизвикателства в областта на трафика на органи и трансплантационния туризъм. Между февруари 2018 г. и май 2018 г. DICG проведе широкообхватни консултации, открити за всички заинтересовани страни, за актуализиране на декларацията в отговор на клиничното, правно и социално развитие в тази област. Резултатите от консултациите бяха представени, прегледани и приети, както е посочено в настоящия документ, в Мадрид през юли 2018 г. по време на Международния конгрес на TTS.

Декларацията следва да бъде четена в своята цялост и всеки принцип следва да бъде прилаган в контекста на всички останали принципи, като всички са еднакво важни. Придружаващият пояснителен документ обяснява и доразвива текста на декларацията и предлага стратегии за изпълнение.

Дефиниции

Следните термини имат точно определени значения в контекста на настоящия документ:

Трафик на органи представлява всяко едно от следните действия:

- а) отнемане на органи от живи или починали донори без валидно съгласие или разрешение или в замяна на финансова печалба или друга подобна полза за донора и/ или трето лице;
- б) всяко транспортиране, манипулация, трансплантация или друга употреба на такива органи;
- в) предлагане на каквато и да е несправедлива полза или изискване на същата от страна на здравен специалист, държавен служител или лице от частния сектор с цел улесняване или извършване на такова отнемане или употреба;
- г) привличане или набиране на донори или реципиенти, когато същите се извършват с цел финансова печалба или друга подобна полза; или
- д) опит за извършване, подпомагане на или съучастие в извършването на което и да е от тези действия¹.

Трафик на хора с цел отнемане на органи е набирането, транспортирането, трансферът, приютяването или приемането на лица, чрез заплаха или използване на сила или други принудителни мерки, отвлечане, измама, заблуждаване, злоупотреба с власт или уязвимо

¹ Тази дефиниция произтича от Конвенцията на Съвета на Европа срещу трафика на човешки органи (2015 г.) [8]

положение или чрез предоставяне или получаване на плащания или ползи с цел придобиване съгласието на лице, имащо контрол над друго лице, с цел отнемане на органи².

В контекста на настоящата декларация терминът "местно лице" означава лице, живеещо в страната, независимо дали същото е гражданин на тази страна или не; терминът "чуждестранно лице" означава всички лица, които не са местни лица, включително тези, които пътуват до и след това пребивават временно в дадена страна с цел получаване на трансплант.

Пътуване с цел трансплантация е придвижването на лица през границите на юрисдикцията³ с цел трансплантация. Пътуването с цел трансплантация придобива характер на **трансплантационен туризъм**, и оттук става неетично, ако включва трафик на хора с цел отнемане на органи или трафик на човешки органи или ако ресурсите (органи, професионалисти и центрове за трансплантация), посветени на осигуряването на транспланти на пациенти-чуждестранни лица, подкопават способността на страната да предоставя услуги по трансплантация на собственото си население.

Самодостатъчност в донорството и трансплантацията на органи означава удовлетворяване на нуждите от трансплантация на дадена държава чрез използване на донорските и трансплантационни услуги, предоставяни в страната, и на органите, дарени от нейните местни лица, или чрез справедливо споделяне на ресурси с други държави или юрисдикции.

Финансов неутралитет в донорството на органи означава, че донорите и техните семейства не губят, нито печелят във финансово отношение в резултат на даряването.

Принципи

1. Правителствата следва да разработват и прилагат етични и клинично стабилни програми за превенция и лечение на органна недостатъчност, съобразени с общите нужди на населението от здравни грижи.

² Тази дефиниция произтича от *Протокола за предотвратяване, премахване и наказване на трафика на хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност* (2000 г.). [4] Протоколът предвижда, че "съгласието" на жертва на трафик с хора е без значение, когато са използвани някои от средствата, посочени в дефиницията.

³ В контекста на тази декларация терминът юрисдикция обхваща не само нации, но и държави, провинции, други формално определени райони в рамките на страните и регионални или други наднационални юридически лица, които имат правомощия да регулират донорството и трансплантацията на органи.

2. Оптималната грижа за донорите на органи и реципиентите на транспланти следва да бъде основна цел на политиките и програмите за трансплантация.
3. Трафикът на човешки органи и трафикът на хора с цел отнемане на органи следва да бъдат забранени и криминализирани.
4. Даряването на органи следва да бъде неутрален във финансово отношение акт.
5. Всяка страна или юрисдикция следва да разработи и приложи законодателство и разпоредби, уреждащи възстановяването на органи от починали и живи донори, и практика на трансплантация в съответствие с международните стандарти.
6. Компетентни органи във всяка юрисдикция следва да наблюдават и да отговарят за практиките на даряване, разпределение и трансплантация на органите с цел осигуряване на стандартизация, проследимост, прозрачност, качество, безопасност, справедливост и обществено доверие.
7. Всички местни лица на дадена страна следва да имат справедлив достъп до донорските и трансплантационни услуги и до органите, получени от починали донори.
8. Органите за трансплантация следва да бъдат разпределяни справедливо в рамките на страните или юрисдикциите, в съответствие с обективни, недискриминационни, външно оправдани и прозрачни правила, водени от клинични критерии и етични норми.
9. Здравните специалисти и институции следва да съдействат за предотвратяване и премахване на трафика на органи, трафика на хора с цел отнемане на органи и трансплантационния туризъм.
10. Правителствата и здравните специалисти следва да прилагат стратегии, които да обезкуражават и да пречат на местните лица в страната да се занимават с трансплантационен туризъм.
11. Държавите следва да се стремят към постигане на самодостатъчност в донорството и трансплантацията на органи.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Shimazono Y. 2007. Състояние на международната търговия с органи: условно изобразяване на база интегрирането на наличната информация. *Бюлетин на Световната здравна организация*, 85 (12): 955-962.

2. Управителен комитет на срещата на високо равнище в Истанбул. Трафик на органи и трансплантационен туризъм и комерсиализъм: Декларацията от Истанбул. *Ланцетът*. 5 юли 2008; 372 (9632): 5-6.

3. Шестдесет и трета световна здравна асамблея. *Ръководни принципи на СЗО относно трансплантацията на човешки клетки, тъкани и органи*; одобрени с Резолюция WHA63.22 от 21 май 2010 г., на разположение на адрес <http://www.who.int/transplantation/en/>.

4. Общо събрание на ООН. *Протокол за предотвратяване, премахване и наказване на трафика на хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност*; одобрен с Резолюция 55/25 от 15 ноември 2000 г., на разположение на адрес http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCеbook_e.pdf.

5. Общо събрание на ООН. *Засилване и насърчаване на ефективните мерки и международно сътрудничество по отношение на донорството и трансплантацията на органи с цел предотвратяване на и борба с трафика на хора за целите на отнемане на органи и трафик на човешки органи*; одобрено с Резолюция 71/33 от 8 септември 2017 г., на разположение на адрес http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/71/322.

6. Съвет на Европа. *Конвенция за защита на човешките права и достойнството на човека по отношение прилагането на биологията и медицината: Конвенция за правата на човека и биомедицината* (ETS № 164). Овиедо, 4 април 97; на разположение на адрес <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/164>.

7. Съвет на Европа. *Допълнителен протокол към Конвенцията за правата на човека и биомедицината относно трансплантацията на органи и тъкани от човешки произход* (ETS No. 186), Страсбург, 1 май 2006 г.; на разположение на адрес: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/186>.

8. Съвет на Европа. *Конвенция срещу трафика на човешки органи* (ETS No. 216), Сантяго де Компостела, 25 март 2015 г.; на разположение на адрес <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/216/>.

Долуподписаната Ивелина Иванова Иванова гарантирам за верността на превода от английски на български език на приложеня документ, Декларация от Истанбул срещу трафика на хора и трансплантационния туризъм. Преводът се състои от 5 (пет) страници.

Преводач:

